
ยุทธศาสตร์การส่งเสริมอุตสาหกรรมท่องเที่ยวเพื่อพัฒนาเศรษฐกิจชุมชน
ในเขตสามเหลี่ยมอันดามัน

The Tourism Industry Strategies for Community Economy Development in the
Andaman Triangle

ทักษิณ ปิลาวาสน์*

Taksin Pillavas

บุญตัน ดอกไธสง**

Boonton Dockthaisong

สอาด บรรเจิดฤทธิ์***

Sa-ard Banchirdrit

ชาญชัย จิตรเหล้าอาพร****

Chanchai Chitlaoarporn

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีความมุ่งหมายเพื่อ 1) ศึกษาภาพรวมการท่องเที่ยวเชิงบูรณาการของประเทศไทย 2) ศึกษาการเป็นหุ้นส่วนเชิงบูรณาการของการท่องเที่ยวในเขตสามเหลี่ยมอันดามัน 3) เพื่อศึกษาการบูรณาการการท่องเที่ยวในเขตสามเหลี่ยมอันดามัน และ 4) เพื่อแสวงหายุทธศาสตร์การส่งเสริมอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวเพื่อพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนในเขตสามเหลี่ยมอันดามัน การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยแบบผสมทั้งเชิงคุณภาพและเชิงปริมาณ โดยการวิจัยเชิงคุณภาพ ประกอบด้วย 1) การวิจัยเอกสาร 2) การสัมภาษณ์เชิงลึก จากผู้ให้ข้อมูลหลักที่เป็นผู้บริหารระดับสูงของภาครัฐ ภาคเอกชน รวม 18 คน 3) การสนทนากลุ่ม คือ ผู้บริหารระดับสูงของภาครัฐ ตัวแทนของประชาชนในชุมชนที่เป็นแหล่งท่องเที่ยว และตัวแทนบริษัทนำเที่ยวใน 3 จังหวัดๆ ละ 1 กลุ่มๆ ละ 12 คน รวมทั้งสิ้น 36 คน คัดเลือกผู้ให้ข้อมูลสำคัญโดยการสุ่มแบบเจาะจง วิเคราะห์ข้อมูลโดยการตีความและอุปมาอุปไมย วิเคราะห์ ส่วนการวิจัยเชิงปริมาณเป็นกลุ่มตัวอย่างที่เลือกแบบเจาะจงจากผู้บริหารระดับสูงของภาครัฐ ภาคเอกชน และประชาชนหรือตัวแทนชุมชนด้านการท่องเที่ยว รวม 54 คน เครื่องมือที่ใช้คือแบบสอบถาม สำหรับการวิเคราะห์ข้อมูลใช้สถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ข้อค้นพบจากการวิจัยมี ดังนี้ 1) ภาพรวมการท่องเที่ยวเชิงบูรณาการของประเทศไทย ยังไม่สามารถบูรณาการระหว่างภาคส่วนต่างๆ อย่างมีประสิทธิภาพ 2) การเป็นหุ้นส่วนเชิงบูรณาการการท่องเที่ยวในเขตสามเหลี่ยมอันดามันพบว่า การมีส่วนร่วมของชุมชนหรือประชาชนในแหล่งท่องเที่ยว ในการบริหารจัดการเพื่อการท่องเที่ยวที่ยั่งยืนยังไม่เป็นรูปธรรม ขาดการสนับสนุนอย่างจริงจัง 3) การบูรณาการการท่องเที่ยวในเขตสามเหลี่ยมอันดามันขาดการวางแผนร่วมกันเชิงยุทธศาสตร์ องค์การทั้งสามระดับขาดการประสานยุทธศาสตร์ แผนงาน โครงการร่วมกันทั้งระดับประเทศกับระดับจังหวัดหรือท้องถิ่น 4) ยุทธศาสตร์การส่งเสริมอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวเพื่อพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนในเขตสามเหลี่ยมอันดามัน พบว่า การส่งเสริมการท่องเที่ยวของไทย มีจุดมุ่งหมายที่การเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจโดยรวม และส่งเสริมความเจริญเติบโตของอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวมากกว่า

*นักศึกษาลัทธิรัฐประศาสนศาสตร์ดุสิต มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์

**ศาสตราจารย์ประจำหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตร์ดุสิตบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์

***อาจารย์ประจำหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตร์ดุสิตบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์

****อาจารย์ประจำหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตร์ดุสิตบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์

ความยั่งยืนและคุณภาพชีวิตที่ดีของชุมชนมีส่วนได้ส่วนเสียในแหล่งท่องเที่ยว จึงควรสนับสนุนส่งเสริมภาคเอกชนและภาคประชาชนที่เป็นชุมชนท้องถิ่น ให้มีส่วนร่วมมากที่สุด เพื่อประโยชน์ของเศรษฐกิจชุมชนและการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน ในเขตสามเหลี่ยมอันดามัน

คำสำคัญ : ยุทธศาสตร์การส่งเสริมอุตสาหกรรมท่องเที่ยว / เศรษฐกิจชุมชน

ABSTRACT

The objectives of this research were intended 1) to overview tourism integration in Thailand; 2) to study partnership integration of tourism in the Andaman Triangle; 3) to study the integration of tourism in the Andaman Triangle between international organizations and provincial level; and 4) to study the strategy to promote the tourism industry for the community economic development in the Andaman Triangle. This research was conducted as a combination of both qualitative and quantitative methods. The qualitative research included 1) documentary research 2) in-depth interviews with open-ended questions, 18 key informants of the government executives and private sector management and 3) the three focus groups with 36 participants (12 participants in each group) selected by purposive samplings from the representatives of the top executives in provinces, community in tourism places and travel agencies. The interpretation and analytical induction were used the data analysis. The quantitative research used 54 respondents selected by purposive samplings from the highest levels of provinces, private and public or community representatives. The questionnaires were used to data collect and the data analysis were used descriptive statistics were percentage, mean and standard deviation. The findings of the study were as follows : 1) The overview of tourism integration in Thailand was unable to integrate the various sectors efficiency and the government plans to centralize the power of command and management, lack of unity in the integration to work together community or private sector. 2) A fully integrated partner in the Andaman Triangle area, the participation of citizens in the communities in the management of sustainable tourism is a substantial lack of strong support. 3) Integration of information in the Triangle Andaman and organizations at international and provincial levels, the lack of planning and strategy are three levels to the lack of a coordinated strategic plan with no unity of policy integration at national level 4) Strategies to promote the tourism industry to the economic development community in the Andaman Triangle to promote tourism in Thailand the aim of the overall economic growth. And promote the growth of the tourism industry more sustainable and better quality of life of the community who have stakeholders in tourism should support the private sector and civil society at the local community. The host city for the most part for the benefit of the community and economic development, sustainable tourism. Encourage enterprise network management integration in the Andaman Triangle

Keyword : The Tourism Industry Strategies / Community Economy

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ปัจจุบันการสร้างหุ้นส่วนพันธมิตรเครือข่ายสัมพันธ์ในการจัดการท่องเที่ยวในยุคหลังสังคมการเรียนรู้มีความจำเป็นและมีความสำคัญเป็นอย่างยิ่งในโลกปัจจุบัน และอุตสาหกรรมท่องเที่ยวได้กลายมาเป็นอุตสาหกรรมที่มีความสำคัญอย่างยิ่งต่อระบบเศรษฐกิจของโลก ถือได้ว่าเป็นอุตสาหกรรมหลักในการสร้างรายได้ให้แก่ประเทศ เป็นที่ยอมรับกันว่าเกือบจะทุกประเทศในโลกนี้ อุตสาหกรรมท่องเที่ยวได้เจริญเติบโตจนกลายมาเป็นสินค้าหลักในระบบการค้าระหว่างประเทศอย่างรวดเร็ว และในหลายๆ ประเทศ อุตสาหกรรมท่องเที่ยวเป็นอุตสาหกรรมที่มีความสำคัญอยู่ในระดับที่ 1-3 ของ 10 อันดับแรกในอุตสาหกรรมสำคัญของประเทศนั้นๆ ถือเป็นอุตสาหกรรมที่มีความสำคัญต่อความเจริญก้าวหน้า เสถียรภาพทางเศรษฐกิจและสังคม จึงเป็นที่เชื่อกันว่าความสำคัญของการท่องเที่ยวจะมีมากขึ้นในอนาคต เนื่องจากการเดินทางท่องเที่ยวเป็นกิจกรรมธรรมชาติของมนุษย์ที่มีมาแต่โบราณกาล และได้มีการพัฒนามาเป็นลำดับ ความเจริญก้าวหน้าด้านเทคโนโลยีสมัยใหม่มากขึ้น โดยเฉพาะการคมนาคมขนส่งก็ยิ่งทำให้การเดินทางท่องเที่ยวขยายวงกว้างออกไป โดยมีวัตถุประสงค์ต่างๆ หลากหลายกันไม่ว่าเพื่อธุรกิจ เพื่อันทนาการ และเพื่อศึกษาหาความรู้ในสิ่งที่ไม่เคยรู้เคยเห็น การเดินทางท่องเที่ยวซึ่งเป็นกิจกรรมอันเป็นส่วนบุคคลเหล่านี้ได้เติบโตรวมกันเป็นกลุ่มก้อนขึ้น จนกระทั่งต้องอาศัยยุทธศาสตร์การจัดการยุคไร้พรมแดนในการกำหนดกรอบยุทธศาสตร์หุ้นส่วนพันธมิตรเครือข่ายสัมพันธ์ในการจัดการแผนใหม่ จัดรูปแบบองค์กรใหม่รวมถึงระบบการตรวจในยุคใหม่เพื่อจัดการ “อุตสาหกรรมการท่องเที่ยว” ซึ่งจะมีบทบาทสำคัญอย่างมากต่อระบบเศรษฐกิจ สังคม และการเมืองของนานาประเทศ

นับได้ว่าการท่องเที่ยวเป็นอุตสาหกรรมบริการขนาดใหญ่ที่มีความสำคัญต่อเศรษฐกิจของประเทศไทย เพราะเป็นอุตสาหกรรมที่ทำรายได้เป็นอันดับหนึ่งของประเทศไทยมาเกือบ 2 ทศวรรษ อีกทั้งรัฐบาลยังให้ความสำคัญเกี่ยวกับการท่องเที่ยวโดยการพัฒนาการท่องเที่ยวยังเป็นหนึ่งในแผนกลยุทธ์ในการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศไทยมาหลายทศวรรษจนทำให้ความสำคัญของอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวมีความสำคัญเพิ่มขึ้นตามลำดับ เนื่องจากเล็งเห็นว่าบทบาทของอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวในปัจจุบันเป็นอุตสาหกรรมที่สามารถช่วยฟื้นฟูและกระตุ้นสภาพเศรษฐกิจ สร้างเงินตราต่างประเทศ และสามารถพัฒนาประเทศได้ รัฐบาลไทยจึงร่วมมือกับการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (ททท.) โดยมีนโยบายการส่งเสริมการท่องเที่ยวเพื่อดึงดูดนักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและชาวต่างประเทศให้มาเที่ยวประเทศไทยมากขึ้น โดยการดำเนินการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวรวมถึงโครงการทางการท่องเที่ยวต่างๆ เพื่อจูงใจให้นักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยหรือชาวต่างชาติเดินทางมาเที่ยวประเทศไทยมากขึ้นอันเป็นเหตุให้ประเทศไทยติดอันดับต้นของแหล่งท่องเที่ยวยอดนิยมในหนังสือแนะนำการท่องเที่ยวระดับโลก เช่น The Best Destination in Asia RES Magazine Thailand-The Best Island เป็นต้น

แต่ในสภาวะเศรษฐกิจปัจจุบันปัญหาความไม่สงบทางการเมืองที่เกิดขึ้นในหลายๆ ประเทศทั่วโลกทั้งยังมีประเด็นทางด้านค่าพลังงานที่สูงขึ้น ส่งผลต่ออัตราเงินเฟ้อ ทำให้เกิดสภาวะที่เรียกว่า ข้าวยากหามาแพงไปทุกหย่อมหญ้า ความเชื่อมั่นของนักลงทุน และผู้บริโภคลดลงอย่างต่อเนื่อง ส่งผลให้เกิดการคาดการณ์กันว่าผู้บริโภคต้องพยายามตัดลดค่าใช้จ่ายที่เกี่ยวกับกิจกรรมที่ไม่จำเป็นต่อการดำรงชีพลงหนึ่งในนั้นก็เห็นจะไม่หนีในเรื่องการท่องเที่ยวเดินทางที่มักถูกมองว่าเป็นสิ่งฟุ่มเฟือย และไม่ควรถูกใช้จ่ายในยามที่เศรษฐกิจไม่สู้จะแน่นอนอันจากสถิติกล่าวว่าจำนวนของนักท่องเที่ยวระหว่างประเทศไม่ได้ลดลง แต่เพิ่มสูงขึ้นเนื่องจากตลาดการท่องเที่ยวระหว่างประเทศ ในปัจจุบันขยายขอบเขตมากขึ้น เนื่องจากผู้คนต้องการใช้จ่ายเพื่อซื้อความสุข และประสบการณ์ที่น่าประทับใจ และจากสถิติขององค์กรการท่องเที่ยวระหว่างประเทศของสหประชาชาติ บ่งชี้ว่าจำนวนนักท่องเที่ยวระหว่างประเทศน่าจะเพิ่มขึ้นถึงสองเท่าภายในเวลาไม่นานนัก โดยตัวเลขนักท่องเที่ยว

เพิ่มขึ้นจากประมาณ 800 ล้านคน ในปี 2008 จะกลายเป็น 1,600 ล้านคนในปี 2020 ซึ่งเห็นได้ชัดว่าอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวสามารถขยายตัวได้อย่างต่อเนื่อง อย่างไรก็ตามเพราะการเพิ่มขึ้นของจำนวนนักท่องเที่ยวนี้ ก่อให้เกิดสารพันปัญหาตามมาเช่น การขาดแคลนสถานที่ท่องเที่ยวอดนียม และทำให้นักท่องเที่ยวไหลบ่าไปสถานที่อดนียมหลายๆ ซึ่งอาจถึงเป็นการทำลายสถานที่ท่องเที่ยวอื่นๆ จนไม่สามารถเติบโตอย่างยั่งยืนได้

ประเทศไทยเป็นประเทศหนึ่งที่มีศักยภาพทางการท่องเที่ยว เนื่องจากเป็นดินแดนที่อุดมสมบูรณ์ไปด้วยทรัพยากรธรรมชาติและวัฒนธรรมประเพณีที่ดึงดูด ซึ่งสิ่งเหล่านี้ล้วนก่อให้เกิดเป็นสิ่งที่ดึงดูดใจทางการท่องเที่ยวที่ดึงดูดให้ผู้คนแวะมาเยี่ยมเยือน ทำให้การท่องเที่ยวในประเทศไทยได้รับความนิยมทั้งจากชาวไทยและชาวต่างประเทศเป็นอย่างมาก ซึ่งความนิยมนี้เป็นผลดีแก่ประเทศในหลายๆ ด้าน ไม่ว่าจะเป็นการสร้างรายได้ให้แก่ประเทศและท้องถิ่น เผยแพร่ชื่อเสียงของประเทศ และทำให้ชาวไทยเกิดความภาคภูมิใจในประเทศ ประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมของตน อุตสาหกรรมการท่องเที่ยวของไทยมีอัตราการขยายตัวค่อนข้างสูง ดังจะเห็นได้จากสถิติจำนวนนักท่องเที่ยวและรายได้จากการท่องเที่ยวที่เพิ่มขึ้นในทุกๆ ปี รายได้ที่เกิดจากการท่องเที่ยวกลายเป็นรายได้ที่สำคัญอันดับหนึ่ง สามารถดึงเม็ดเงินจำนวนมหาศาลเข้าสู่ประเทศ ประกอบกับอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวเป็นอุตสาหกรรมที่เกี่ยวข้องธุรกิจหลายประเภท ทำให้อุตสาหกรรมการท่องเที่ยวมีบทบาทสำคัญในการพัฒนาประเทศ และถูกใช้เป็นเครื่องมือหนึ่งในการตอบสนองนโยบายและกระตุ้นเศรษฐกิจของประเทศ

การขยายตัวของอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวในประเทศไทย ส่วนหนึ่งมาจากการสนับสนุนและส่งเสริมจากภาครัฐ เนื่องจากรัฐบาลเล็งเห็นและให้ความสำคัญกับการพัฒนาการท่องเที่ยว จึงมีการกำหนดนโยบายการพัฒนาการท่องเที่ยวบรรจุไว้ในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาตินับตั้งแต่ฉบับที่ 4 เป็นต้นมา นอกจากนี้ยังมีการสนับสนุนและส่งเสริมให้จัดกิจกรรมและโครงการต่างๆ ตลอดจนการโฆษณาประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนได้รับทราบข้อมูลข่าวสารด้านการท่องเที่ยวอย่างต่อเนื่อง เช่น ปีการท่องเที่ยวไทย (Amazing Thailand) โครงการเที่ยวทั่วไทยไปได้ทุกเดือน Visit Bangkok Years อันซีนไทยแลนด์ เส้นทางสุขใจ เป็นต้น มีการพัฒนาเส้นทางการคมนาคมให้มีความสะดวกมากขึ้น รวมถึงการรณรงค์โดยประชาสัมพันธ์ผ่านสื่อต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นหนังสือพิมพ์ นิตยสาร ป้ายโฆษณา สื่ออิเล็กทรอนิกส์ วิทยุ และโทรทัศน์ ที่พยายามโน้มน้าวและส่งเสริมให้เกิดการเดินทางท่องเที่ยวมากขึ้น

จากการท่องเที่ยวที่ผ่านมา เป็นการท่องเที่ยวที่มุ่งเน้นความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวกลุ่มใหญ่เป็นหลัก ด้วยการส่งเสริมการท่องเที่ยวเพื่อเพิ่มรายได้ทางเศรษฐกิจเป็นสำคัญ แต่ไม่คำนึงถึงผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมและความเป็นอยู่ของคนในชุมชนท้องถิ่น ทำให้ทรัพยากรท่องเที่ยวและสิ่งแวดล้อมถูกทำลายเกิดความเสื่อมโทรมไม่สามารถปรับคืนสู่สภาพเดิมด้วยตัวมันเองได้ ส่งผลให้เกิดกระแสเรียกร้องการอนุรักษ์ทรัพยากรท่องเที่ยวและสิ่งแวดล้อมอย่างรุนแรงและต่อเนื่อง มีการโจมตีการท่องเที่ยวมากขึ้นว่าเป็นอุตสาหกรรมที่ก่อผลเสียต่อทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของแหล่งท่องเที่ยว ทำให้เกิดประชุมนานาชาติด้านสิ่งแวดล้อมและพัฒนาแบบยั่งยืนขึ้น ณ เมืองแวนคูเวอร์ ประเทศแคนาดาเมื่อเดือนมีนาคม ค.ศ. 1990 (พ.ศ. 2533) หรือที่เรียกว่า Global' 90 Conference จากผลของการประชุมครั้งนี้ทำให้เกิดหลักการของการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนขึ้น ต่อมาการประชุมสหประชาชาติว่าด้วยสิ่งแวดล้อมและการพัฒนา ที่ นครริโอ เดอจาเนโร ประเทศบราซิล เมื่อเดือนมิถุนายน 2535 ได้มีการลงนามรับรองเอกสารสำคัญโดยเฉพาะ “แผนปฏิบัติการ 21 หรือ Agenda 21” นับเป็นแผนแม่บทของโลกสำหรับการดำเนินงานที่จะทำให้เกิดการพัฒนาอย่างยั่งยืนทั้งในด้านสังคม เศรษฐกิจ และสิ่งแวดล้อม

สำหรับประเทศไทยได้มีการตอบสนองการพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนอย่างเด่นชัดทั้งในภาครัฐ ภาคเอกชนและประชาชน โดยในปี พ.ศ. 2538-2539 การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยได้ผลักดันให้เกิดนโยบาย และแนวทางการท่องเที่ยวเชิงนิเวศขึ้นและในปี พ.ศ. 2539-2540 การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยก็ได้กำหนด นโยบายการท่องเที่ยวเชิงนิเวศแห่งชาติขึ้น เพื่อพัฒนาการท่องเที่ยวของประเทศไทยสู่การท่องเที่ยวแบบยั่งยืน ในขณะเดียวกันก็ได้กำหนดแผนพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ไว้ในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับ ที่ 8 (พ.ศ. 2540-2544) ด้วย (บุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา, 2542 และ 2548)

จากการเปลี่ยนแปลงในด้านแนวคิดเกี่ยวกับการท่องเที่ยว และแนวโน้มของการท่องเที่ยวที่มุ่งสู่การท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนมากขึ้น ส่งผลให้ทิศทางในการพัฒนาและนโยบายในการส่งเสริมการท่องเที่ยวเปลี่ยนแปลง ไป โดยมุ่งให้ความสำคัญกับทรัพยากรการท่องเที่ยวที่เกี่ยวข้องกับประเพณีวัฒนธรรม ประวัติศาสตร์ วิถีชีวิต ชุมชน และภูมิปัญญาท้องถิ่นมากขึ้น มีการรณรงค์และส่งเสริมให้มีการอนุรักษ์สิ่งที่เป็นเอกลักษณ์ของชุมชนอัน ได้แก่ วัฒนธรรม ขนบธรรมเนียมประเพณี ภูมิปัญญาท้องถิ่น การละเล่นพื้นบ้าน การดูแลทรัพยากรธรรมชาติ โบราณสถาน โบราณวัตถุที่มีอยู่ในชุมชน เพื่อพัฒนาศักยภาพของชุมชนให้มีความพร้อมในการพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยว

การส่งเสริมและผลักดันให้เกิดแหล่งท่องเที่ยวประเภทวิถีชีวิตชุมชนหรือหมู่บ้านเพื่อการท่องเที่ยว กำลังเป็นยุทธศาสตร์สำคัญในการพัฒนาการท่องเที่ยวของประเทศไทย โดยได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานทั้ง ภาครัฐและภาคเอกชน รวมถึงกลุ่มและองค์กรชุมชนในพื้นที่ต่าง ๆ ด้วย เนื่องจากเห็นว่าการท่องเที่ยวสามารถ สร้างรายได้กระจายสู่ชุมชน นอกจากนี้ยังเป็นการส่งเสริมให้เกิดการอนุรักษ์วัฒนธรรมของท้องถิ่น ควบคู่ไปกับการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมในชุมชนหรือหมู่บ้านเพื่อการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ซึ่งในปัจจุบันมีแหล่งท่องเที่ยวประเภทนี้ เกิดขึ้นในหลายพื้นที่ทั่วทุกภูมิภาคของประเทศไทย

ในส่วนภาคใต้ของประเทศไทยเป็นอีกสถานที่หนึ่ง ที่มีแหล่งท่องเที่ยวที่หลากหลาย และเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่มีคุณภาพ ทั้งแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ แหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม และแหล่งท่องเที่ยวอื่นๆ แหล่งท่องเที่ยวของภาคใต้เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่มีคุณภาพ โดยดูได้จากการที่มีรางวัลต่างๆ เป็นเครื่องการันตี ภาคใต้ประกอบด้วยจังหวัดทั้งหมด 14 จังหวัด ได้แก่ ภาคใต้ของประเทศไทย ประกอบไปด้วยจังหวัดต่างๆ 14 จังหวัด ได้แก่ กระบี่ ชุมพร ตรัง นครศรีธรรมราช นราธิวาส ปัตตานี พังงา พัทลุง ภูเก็ต ยะลา ระนอง สงขลา สตูล และ สุราษฎร์ธานี พื้นที่ภาคใต้ ตั้งอยู่บนคาบสมุทรอินเดีย ขนาบด้วยท้องทะเลอ่าวไทยทางฝั่ง ตะวันออก และทะเลอันดามันทางฝั่งตะวันตก มีเนื้อที่ รวม 70,715.2 ตารางกิโลเมตร จังหวัดที่ใหญ่ที่สุดคือ สุราษฎร์ธานี และจังหวัดที่เล็กที่สุดคือ ภูเก็ต มีความยาวจากเหนือจดใต้ประมาณ 750 กิโลเมตร ทุกจังหวัดของ ภาคใต้มีเขตติดต่อกับทะเล ยกเว้น จังหวัดยะลา ด้วยเหตุที่เป็นกลุ่มที่มีพื้นที่ติดทะเลทำให้มีชื่อเสียงด้านการ ท่องเที่ยวทางทะเลเป็นอย่างมาก

โดยเฉพาะกลุ่มสามเหลี่ยมอันดามัน ประกอบด้วย 3 จังหวัด ได้แก่ ภูเก็ต พังงา กระบี่ ซึ่งมีพื้นที่รวม 9,421 ตารางกิโลเมตร มีประชากร 9 แสนคน นับเป็นกลุ่มจังหวัดที่เป็นจุดขายทางการท่องเที่ยวที่สำคัญ ของประเทศที่มีชื่อเสียงระดับโลก เป็น Andaman Paradise หรือมรดกเมืองใต้ที่มีจุดขายหลักด้านการ ท่องเที่ยว คือ หาดทราย ชายทะเล หมู่เกาะ และการท่องเที่ยวเชิงนิเวศน์ เช่น ดำน้ำ ปีนผา เป็นต้น มีวัฒนธรรม ประเพณีที่มีเอกลักษณ์กลุ่มจังหวัดอันดามัน และมีความเอื้ออาทรของคนในพื้นที่ เห็นได้จากมีนักท่องเที่ยว จำนวนนักท่องเที่ยวเข้ามาในกลุ่ม 3 จังหวัด อันดามัน 9.85 ล้านคน ทำรายได้ 114,769.86 ล้านบาท หรือ ประมาณร้อยละ 16.4 ของรายได้จากการท่องเที่ยวทั้งประเทศ ปี 2549 ด้วยเหตุนี้ทำให้กลุ่มสามเหลี่ยมอันดามัน เป็นกลุ่มจังหวัดท่องเที่ยวหลักของประเทศ ไม่ว่าจะเป็นจังหวัดภูเก็ต เมืองท่องเที่ยวสำคัญอันดับต้นๆ ของ

ประเทศและมีชื่อเสียงไปทั่วโลก เพราะมีธรรมชาติสวยงาม ทั้งชายทะเลและขุนเขา โดดเด่นด้วยหาดทรายขาว ราวกับแป้งและน้ำทะเลสีครามสวยสดใส เปรียบได้กับ “ไข่มุก” แห่งท้องทะเลอันดามัน อีกทั้งยังมีแหล่งท่องเที่ยวสำคัญของจังหวัดอื่นๆ รายล้อมในระยะใกล้เคียง ภูเก็ตเปรียบพร้อมไปด้วยสิ่งอำนวยความสะดวกทุกรูปแบบครบครัน และที่สำคัญคือเป็นที่ตั้งของสนามบินนานาชาติ ที่ช่วยเพิ่มศักยภาพในการรองรับนักท่องเที่ยวจากทั่วโลกให้กับภูเก็ตได้เป็นอย่างดี ปัจจุบันภูเก็ตเป็นเมืองศูนย์กลาง การท่องเที่ยวของชายฝั่งทะเลอันดามัน ที่มีนักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและชาวต่างชาติหลั่งไหลไปเยี่ยมเยือนปีละหลายล้านคน จังหวัดภูเก็ตมีเนื้อที่ประมาณ 543 ตารางกิโลเมตร หรือ 339,375 ไร่ เป็นจังหวัดที่มีขนาดใหญ่เป็นอันดับ 75 ของประเทศ หรือมีขนาดเล็กที่สุดเป็นอันดับที่ 2 ของประเทศ รองจากจังหวัดสมุทรสงคราม แต่เป็นเกาะที่มีขนาดใหญ่ที่สุดของประเทศไทยมีความยาวของเกาะ วัดจากทิศเหนือถึงทิศใต้ประมาณ 48.7 กิโลเมตร และส่วนกว้างที่สุดวัดจากทิศตะวันออกถึงทิศตะวันตกประมาณ 21.3 กิโลเมตร ทั้งเกาะล้อมรอบด้วยทะเลอันดามัน และมีเกาะใหญ่น้อยที่อยู่ในอาณาเขตของจังหวัดภูเก็ตแวดล้อมอยู่อีกถึงกว่า 30 เกาะ

จังหวัดกระบี่ ดินแดนแห่งขุนเขา หาดทราย ชายทะเล กลุ่มเกาะ น้ำตก และโถงถ้ำที่สวยงามติดอันดับต้นๆ ของประเทศไทย ซึ่งสามารถเดินทางไปเยือนได้ตลอดทั้งปีไม่ใช่เพียงแค่ภูมิประเทศที่ดึงดูดนักท่องเที่ยวจากทั่วโลก ประวัติความเป็นมาอันยาวนานของกระบี่ รวมถึงอัยยาศัยไมตรีอันดีและวิถีชีวิตของคนกระบี่ที่ผูกพันอยู่กับการทำสวน ทำไร่ก็เป็นอีกเสน่ห์ที่ทำให้กระบี่เป็นหนึ่งในจุดหมายปลายทางในวันพักผ่อนของนักท่องเที่ยวเสมอมาจังหวัดกระบี่มีเนื้อที่ประมาณ 4,708 ตารางกิโลเมตร ถือว่าเป็นจังหวัดที่มีขนาดใหญ่เป็นอันดับ 46 ของประเทศ พื้นที่ส่วนใหญ่เป็นภูเขา ที่ดอน ที่ราบ และหมู่เกาะน้อยใหญ่กว่า 130 เกาะ ริมปากอ่าวและรอบหมู่เกาะหลายเกาะคือป่าชายเลนอันอุดมสมบูรณ์มีภูเขาพนมเบญจาเป็นภูเขาสูงที่สุดของกระบี่ (1,397 เมตร จากระดับน้ำทะเลปานกลาง) และเป็นต้นกำเนิดของคลองปากสั้ย คลองกระบี่ใหญ่ และคลองกระบี่น้อย สายน้ำสำคัญของจังหวัดจากหลักฐานทางโบราณคดีที่ขุดค้นพบในเขตจังหวัดกระบี่ โดยหลักฐานอายุเก่าแก่ที่สุดคือถ้ำหมอบเขียว ที่มีอายุถึง 27,000-37,000 ปีนั้น ทำให้สันนิษฐานได้ว่า ที่นี่เคยเป็นแหล่งชุมชนโบราณก่อนประวัติศาสตร์ มีการขุดค้นพบเครื่องมือยุคหินจำนวนมากโดยเฉพาะในเขตอำเภอคลองท่อม อีกทั้งยังพบภาพเขียนสีโบราณบนผนังถ้ำหลายแห่ง เช่น ถ้ำผีหัวโต เป็นต้น

จังหวัดพังงาเป็นจังหวัดที่มีภูมิประเทศส่วนใหญ่เป็นป่าเขา มีพื้นที่ 4,170.895 ตารางกิโลเมตร อยู่ห่างจากกรุงเทพฯ ประมาณ 788 กิโลเมตร ชื่อของจังหวัดพังงานั้นเดิมน่าจะเรียกว่า “เมืองงูา” ตามชื่อเขาาง หรือเขาพังงา ซึ่งอยู่ในตัวเมืองพังงาในปัจจุบัน เมื่อตั้งเมืองขึ้นจึงเรียกกันว่า “เมืองงูา” เมืองงูาน่าจะตั้งชื่อให้คล้องจองเป็นคู่กับเมืองภูเก็ตมาแต่เดิมก็ได้ แต่เหตุที่เมืองงูากลายเป็นเมืองพังงานั้น สันนิษฐานว่าน่าจะมาจากเมืองงูาเป็นเมืองที่มีแร่อุดมสมบูรณ์จึงมีฝรั่งมาติดต่อซื้อขายแร่ดีบุกกันมาก และฝรั่งเหล่านี้คงจะออกเสียงเมืองงูาเป็นเมือง “พังงา” เพราะแต่เดิมฝรั่งเขียนเมืองงูาว่า Phunga หรือ Punga ซึ่งอาจอ่านว่า งูา หรือจะอ่านว่า พังงา หรือ พังกา ก็ได้ จังหวัดพังงามีสถานที่ท่องเที่ยวที่มีสวยงามมากมาย เช่น อุทยานแห่งชาติเขาลำปี-หาดท้ายเหมือง อุทยานแห่งชาติเขาลัก-ล้ารู้ อุทยานแห่งชาติหมู่เกาะระ-เกาะพระทอง อุทยานแห่งชาติหมู่เกาะสิมิลัน อุทยานแห่งชาติหมู่เกาะสุรินทร์ อุทยานแห่งชาติอ่าวพังงา เป็นต้น

เห็นได้ถึงความสำคัญของกลุ่มจังหวัดสามเหลี่ยมอันดามันนั้น เป็นกลุ่มจังหวัดที่มีศักยภาพทางการท่องเที่ยวที่มีความครบครันของทรัพยากรการท่องเที่ยวที่ควรจะได้รับ การดูแลเพื่อให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่สร้างรายได้ให้กับประเทศไทย การที่จะประสบความสำเร็จในการเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่มีคุณภาพนั้น ต้องมีการบริหารจัดการที่ดีเพื่อให้บรรลุเป้าหมายที่ตั้งไว้ การพัฒนาจะสามารถลุล่วงไปได้นั้นจำเป็นต้องมีการร่วมมือจากหลายภาคส่วน ทั้งภาครัฐ ภาคเอกชนและประชาชน ต้องมีการบูรณาการร่วมกันเพื่อให้เกิดผลสัมฤทธิ์ และพัฒนาไป

ในทิศทางเดียวกัน และควรมีแนวทางการดำเนินการที่ชัดเจน การพัฒนาแผนยุทธศาสตร์การส่งเสริมอุตสาหกรรมท่องเที่ยวจึงมีความสำคัญที่จะต้องมุ่งเน้นเพื่อพัฒนาการท่องเที่ยวต่อไป อีกทั้งทางภาครัฐเองก็มุ่งหวังให้เกิดการพัฒนาบริการและส่งเสริมการท่องเที่ยวเพื่อให้ประเทศไทยเป็นศูนย์กลางการท่องเที่ยวแห่งเอเชีย (Tourism Capital of Asia) โดยมุ่งเน้นการพัฒนาด้านสาธารณูปโภค ที่พัก สาธารณสุขพื้นฐานการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว รูปแบบการท่องเที่ยวที่หลากหลายการเสนอวัฒนธรรมไทยที่เป็นเอกลักษณ์ การกำหนดมาตรฐานความปลอดภัยแก่นักท่องเที่ยว และการต้อนรับด้วยอัธยาศัยไมตรี เพื่อส่งเสริมให้การท่องเที่ยวของไทยได้พัฒนาอย่างเต็มศักยภาพ และบรรลุเป้าหมายได้ประโยชน์ด้วยกันทุกภาคส่วนอย่างเป็นธรรม และมีความยั่งยืน

การศึกษายุทธศาสตร์การจัดการท่องเที่ยวเชิงบูรณาการในเขตสามเหลี่ยมอันดามันนั้น มีประเด็นที่สำคัญในการศึกษาคือ กระบวนการบูรณาการรูปแบบการสร้างหุ้นส่วนพันธมิตร (Alliance Partnership) ระหว่างองค์การการท่องเที่ยวระดับสากล (International Tourism Agency) การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (ททท.) หรือ Tourism Authority of Thailand และองค์การการท่องเที่ยวท้องถิ่นหรือระดับภูมิภาค/จังหวัด/อำเภอ/ชุมชน (Local Tourism Agency)

ทั้งนี้เพื่อให้หุ้นส่วนหรือเครือข่าย (Network) ที่เข้มแข็งยั่งยืนในลักษณะการเอาใจใส่ดูแลและการแบ่งปัน (Care and Share) นอกจากนั้นจะศึกษาถึงความสัมพันธ์ของเครือข่ายที่จะผลักดันให้เกิดหุ้นส่วนพันธมิตร ทั้งในระดับ 4P ที่เป็นยุทธศาสตร์สำคัญ คือ 1) หุ้นส่วนสัมพันธ์ภาครัฐ (Public) 2) หุ้นส่วนสัมพันธ์ภาคเอกชน (Private) 3) หุ้นส่วนสัมพันธ์ภาคท้องถิ่น (People in Community) 4) หุ้นส่วนพันธมิตร (Alliance Partnership)

ขณะเดียวกัน ความเป็นหุ้นส่วนมีความสัมพันธ์กับเอกภาพ (Unity) ของจังหวัดในสามเหลี่ยมอันดามัน ซึ่งต้องเข้มแข็ง ยั่งยืนและปฏิสัมพันธ์เข้มแข็งยั่งยืนระหว่างหุ้นส่วนสัมพันธ์ในระดับท้องถิ่นคือ จังหวัด (Province) จากประเด็นด้านล่างนี้นั้นจะเป็นยุทธศาสตร์ที่สำคัญในการจัดการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนในเขตสามเหลี่ยมอันดามัน

คำถามในการวิจัย

1. ภาพรวมการท่องเที่ยวเชิงบูรณาการของประเทศไทยเป็นอย่างไร
2. การเป็นหุ้นส่วนเชิงบูรณาการของการท่องเที่ยวในเขตสามเหลี่ยมอันดามันเป็นอย่างไร
3. การบูรณาการระหว่างองค์กรระดับระหว่างประเทศ ระดับในประเทศ และระดับจังหวัดเป็นอย่างไร
4. ยุทธศาสตร์การส่งเสริมอุตสาหกรรมท่องเที่ยวเพื่อพัฒนาเศรษฐกิจชุมชน ในเขตสามเหลี่ยมอันดามันเป็นอย่างไร

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาภาพรวมการท่องเที่ยวเชิงบูรณาการของประเทศไทย
2. เพื่อศึกษาการเป็นหุ้นส่วนเชิงบูรณาการของการท่องเที่ยวในเขตสามเหลี่ยมอันดามัน
3. เพื่อศึกษาการบูรณาการการท่องเที่ยวในเขตสามเหลี่ยมอันดามันระหว่างองค์กรระดับระหว่างประเทศ ระดับประเทศ และระดับจังหวัด
4. เพื่อแสวงหายุทธศาสตร์การส่งเสริมเสริมอุตสาหกรรมท่องเที่ยวเพื่อพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนในเขตสามเหลี่ยมอันดามัน

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยแบบผสม (Mixed Method Research) โดยใช้การวิจัยเชิงคุณภาพและเชิงปริมาณควบคู่ในเวลาเดียวกัน เพื่อให้เกิดความถูกต้อง เชื่อถือได้ในลักษณะการตรวจสอบแบบสามเส้า (Triangulation) ผู้วิจัยได้ดำเนินการ ดังนี้

1. การวิจัยเชิงคุณภาพ
2. การสร้างและการพัฒนาเครื่องมือ
3. การเก็บรวบรวมข้อมูลและการวิเคราะห์ข้อมูล

1. การวิจัยเชิงคุณภาพ

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้เป็นการเก็บรวบรวมข้อมูลและวิเคราะห์ข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับประเด็นการศึกษา และคำสำคัญในเชิงลึก ประกอบด้วย

1.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรกลุ่มตัวอย่างประกอบด้วย ผู้ให้ข้อมูลหลัก (Key Informants) ที่เลือกมาจากผู้ที่มีส่วนได้ส่วนเสีย (Stakeholders) เกี่ยวกับการส่งเสริมอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวในเขตสามเหลี่ยมอันดามัน (ภูเก็ต พังงา กระบี่) ประกอบด้วยผู้บริหารระดับสูงของภาครัฐระดับจังหวัดของจังหวัดภูเก็ต พังงา กระบี่ ภาคเอกชนประกอบด้วย บริษัทนำเที่ยวหรือผู้ประกอบการธุรกิจท่องเที่ยวในเขตสามเหลี่ยมอันดามัน และประชาชนที่เป็นตัวแทนของชุมชนที่อาศัยอยู่ในแหล่งท่องเที่ยวสำคัญ โดยใช้การเลือกศึกษาแบบเจาะจง (Purposive Samplings) รวมทั้งสิ้น 108 คน

1.2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1.2.1 การวิเคราะห์เอกสาร (Documentary Analysis) ผู้วิจัยได้ศึกษาค้นคว้าจากเอกสารต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับข้อมูล ข้อเท็จจริง เอกสารวิชาการ งานวิจัย วิทยานิพนธ์ และบทความที่เกี่ยวกับการบริหารราชการ การบริหาร เชิงกลยุทธ์ กระบวนการมีส่วนร่วม แนวคิดในการบริหารจัดการท่องเที่ยว การท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน การท่องเที่ยวในแหล่งวัฒนธรรม การท่องเที่ยวในแหล่งธรรมชาติและเศรษฐกิจชุมชน เพื่อนำข้อมูลมาศึกษาวิเคราะห์

1.2.2 แบบสอบถามแบบปลายเปิด (Open-ended Questionnaires) ลักษณะมาตราส่วนประมาณค่าแบบลิเคิร์ต (Likert-like Rating Scale) และตอนท้ายของแบบสอบถามเป็นการเปิดโอกาสให้ผู้ตอบได้แสดงความคิดเห็นเพิ่มเติมอย่างอิสระ จำนวน 54 คน

1.2.3 การสัมภาษณ์เชิงลึกแบบปลายเปิด (Open-ended In-depth interviews) โดยผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ได้แก่ ผู้มีบทบาทในการขับเคลื่อนนโยบายการส่งเสริม การท่องเที่ยวของรัฐบาล ประกอบด้วยตัวแทนจากหน่วยงานภาครัฐและเอกชน ในเขตสามเหลี่ยมอันดามัน (ภูเก็ต พังงา กระบี่) โดยการสัมภาษณ์เชิงเจาะลึก โดยวิธีการเลือกแบบเจาะจง จำนวน 18 คน

1.2.4 การสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) โดยผู้มีส่วนร่วม ได้แก่ ผู้มีส่วนร่วมในการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์การพัฒนาการท่องเที่ยวของรัฐบาล ประกอบด้วย ผู้บริหารระดับสูงของหน่วยงานภาครัฐและเอกชนด้านการท่องเที่ยว และตัวแทนภาคประชาชน ในเขตสามเหลี่ยมอันดามัน (ภูเก็ต พังงา กระบี่) จำนวน 36 คน

2. การสร้างและการพัฒนาเครื่องมือ

การวิจัยครั้งนี้ประกอบด้วยเครื่องมือที่สำคัญที่ใช้สำหรับเก็บรวบรวมข้อมูลคือ แบบสัมภาษณ์เชิงลึก การสนทนากลุ่ม และแบบสอบถาม ดังนั้น การสร้างเครื่องมือจึงมีความสำคัญอย่างยิ่ง ผู้ศึกษาวิจัยจึงได้ดำเนินการดังนี้

2.1 การทบทวนแนวคิด ทฤษฎีที่เกี่ยวกับการส่งเสริมอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวในเขตสามเหลี่ยมอันดามัน คำถามการวิจัย วัตถุประสงค์การวิจัย และกรอบแนวคิดการวิจัย (Conceptual Framework) เพื่อกำหนดแนวคำถามและประเด็นสำคัญสำหรับสร้างเครื่องมือการวิจัย

2.2 ร่างเครื่องมือวิจัยเพื่อนำเสนออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ 3 ท่าน เพื่อปรับปรุงแก้ไขขั้นต้น

2.3 เสนอแต่งตั้งผู้ทรงคุณวุฒิ 5 ท่าน เป็นผู้ตรวจสอบเครื่องมือการวิจัย โดยวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) เพื่อให้เครื่องมือมีความแม่นยำ และทำการปรับปรุงก่อนนำไปทดลองใช้

2.4 ทดลองใช้ (Try Out) เครื่องมือวิจัย โดยใช้แบบสอบถามได้ทดลองใช้กับกลุ่มตัวอย่างที่มีความคล้ายคลึงกันกับตัวจริงในการวิจัย จำนวน 30 คน แล้วนำผลวิเคราะห์หาค่าความเที่ยงหรือความเชื่อถือได้ (Reliability) และนำไปเก็บข้อมูลจริงต่อไป

3. การเก็บรวบรวมข้อมูลและการวิเคราะห์

ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลจากเครื่องมือต่างๆ ในช่วงเวลาเดียวกันสำหรับพื้นที่การวิจัย เมื่อข้อมูลที่เก็บรวบรวมมาได้แล้ว ผู้วิจัยได้ทำการสำรวจ ตรวจสอบความและความสมบูรณ์ถูกต้องของข้อมูล และเตรียมการสำหรับการวิเคราะห์ข้อมูล

3.1 การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ ใช้แนวทางการอุปมานิเคราะห์ (Analytic Induction) คือ สรุปรายข้อเท็จจริงส่วนย่อยๆ นำไปสู่ข้อสรุปทั่วไป วิธีการคือการตีความ (Interpretation) ข้อความ (Texts) เพื่อจัดประเภทหรือสร้างความคิดรวบยอดที่เป็นประเด็นหัวข้อ (Theme)

3.2 การวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถาม จากค่าเฉลี่ย (Mean) ความคิดเห็นใช้เกณฑ์การแปลความหมาย ดังนี้

1.00-1.75	แปลความว่า	น้อยที่สุด
1.76-2.50	แปลความว่า	น้อย
2.51-3.25	แปลความว่า	มาก
3.26-4.00	แปลความว่า	มากที่สุด

3.3 การวิเคราะห์และสังเคราะห์ข้อมูลโดยการผสมผสานทั้งเชิงคุณภาพและเชิงปริมาณเข้าด้วยกัน ในกรณีเสริมหรือขัดแย้งกัน เพื่อให้คำถามหรือคำอธิบายที่สมเหตุสมผลตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย

3.4 การนำเสนอผลการวิจัยในรูปแบบของการพรรณนา การอธิบาย อภิปราย การเปรียบเทียบ สรุปผลการวิจัยและการสังเคราะห์ตัวแบบยุทธศาสตร์การส่งเสริมอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว เพื่อพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนในเขตสามเหลี่ยมอันดามัน (ภูเก็ต พังงา กระบี่)

การสัมภาษณ์เชิงลึกเพื่อนำไปสู่ผลการวิเคราะห์ การบูรณาการการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน ในระดับมหภาค ผู้วิจัยได้กำหนดเป้าหมายในกระบวนการบูรณาการโดยตั้งประเด็นคำถามหลักในการประชุมระดมความคิดเห็นดังต่อไปนี้

1. ภาพรวมการท่องเที่ยวเชิงบูรณาการของประเทศไทย
2. การเป็นหุ้นส่วนเชิงบูรณาการของการท่องเที่ยวในเขตสามเหลี่ยมอันดามัน
3. การบูรณาการระหว่างองค์กรระดับระหว่างประเทศ ระดับประเทศ และระดับจังหวัดหรือท้องถิ่น

4. ยุทธศาสตร์เสริมอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวเพื่อพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนในเขตสามเหลี่ยมอันดามัน จากประเด็นปัญหาการวิจัยตามที่ผู้วิจัยได้ตั้งไว้เป็นประเด็นสำคัญของปัญหาในวัตถุประสงค์การวิจัย ผู้วิจัยจะได้ทำการวิเคราะห์ในแต่ละประเด็นของปัญหา พร้อมกันนั้นเพื่อให้เกิดความเข้าใจง่ายในการนำเสนอผลการวิเคราะห์

ผลการวิจัย

การวิจัยเรื่อง ยุทธศาสตร์การส่งเสริมอุตสาหกรรมท่องเที่ยวเพื่อพัฒนาเศรษฐกิจชุมชน ในสามเหลี่ยมอันดามัน (ภูเก็ต พังงา กระบี่) ได้สรุปตามประเด็นกรอบแนวคิดและวัตถุประสงค์ของการวิจัย ดังต่อไปนี้

1. การพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน ควรเกิดจากการบริหารจัดการแบบมีส่วนร่วมของผู้เกี่ยวข้อง ทั้งภาครัฐ เอกชน และภาคประชาชน ควรให้ความสำคัญกับภาคท้องถิ่นและภาคประชาชน ซึ่งเป็นเจ้าของพื้นที่ ส่งเสริมการรวมกลุ่มของคนในพื้นที่ เพื่อสร้างความเข้มแข็งให้กับภาคประชาชน

2. พหุภาคีทุกฝ่ายมีส่วนเกี่ยวข้องในด้านการท่องเที่ยวควรตระหนักในบทบาทหน้าที่ และความรับผิดชอบของตนเองในการพัฒนาส่งเสริมศักยภาพด้านการท่องเที่ยว โดยเน้นการอนุรักษ์ทรัพยากรทางธรรมชาติ วัฒนธรรม ประเพณี สิ่งแวดล้อม ให้เป็นทรัพยากรที่มีคุณค่าทั้งในปัจจุบันและอนาคต

3. ควรมีการกำหนดมาตรการทางกฎหมายที่เข้มแข็งในการใช้ทรัพยากรการท่องเที่ยวอย่างมีคุณค่า การสร้างจิตสำนึกให้ประชาชนทั้งเจ้าของแหล่งท่องเที่ยวและนักท่องเที่ยวรู้จักใช้ทรัพยากรอย่างสมดุล

4. การบริหารจัดการการท่องเที่ยว ควรยึดหลักการมีส่วนร่วมตั้งแต่การกำหนดแนวทางนโยบาย กิจกรรม โครงการ และมีการประเมินผลการดำเนินงานจากผู้ที่เกี่ยวข้อง ทุกภาคส่วนเพื่อนำผลที่ได้มาปรับปรุงพัฒนาการท่องเที่ยวให้สอดคล้องกับความต้องการของเจ้าของพื้นที่และนักท่องเที่ยวที่อยู่บนฐานของการท่องเที่ยวเพื่อการอนุรักษ์มากกว่าการท่องเที่ยวแบบบริโภคนิยม

5. องค์ประกอบสำคัญของการพัฒนาศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยว คือ ระบบสาธารณูปโภค ราคาของการให้บริการ การเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยวและสภาพลักษณะ ซึ่งทุกองค์ประกอบควรมีการบูรณาการเพื่อสร้างจุดแข็งของการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน เป็นการสร้างความสมดุลระหว่างการจัดสรรทรัพยากรเพื่อการท่องเที่ยวกับความต้องการของนักท่องเที่ยว

6. การสร้างตัวแบบการท่องเที่ยวโดยชุมชนเป็นการสร้างแนวทางการจัดการท่องเที่ยวทางเลือกใหม่ ให้นำไปสู่กระบวนการนโยบายสาธารณะ คือการนำนโยบายไปสู่การปฏิบัติได้อย่างเป็นรูปธรรม หากภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาชน จะถือโอกาสนี้ร่วมกันคิดร่วมกันทำ ร่วมกันแก้ปัญหา เพื่อกำหนดทิศทางในการพัฒนาตัวแบบการท่องเที่ยว โดยชุมชนนี้ เพื่อเอื้อประโยชน์ให้แก่ผู้ที่เกี่ยวข้องทุกฝ่ายอย่างเป็นธรรมจะนำไปสู่ “สังคมอยู่ดี มีสุข” อย่างแท้จริง

7. ยุทธศาสตร์การสร้างตัวแบบการจัดการการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนโดยชุมชน ในกลุ่มจังหวัด สามเหลี่ยมอันดามัน (ภูเก็ต พังงา กระบี่) ควรใช้หลัก 3E ซึ่งเป็นกลยุทธ์ที่สามารถนำไปใช้สร้างความยั่งยืนในการบริหารจัดการได้ (เทิดชาย ช่วยบำรุง, 2552) คือ Enforcement คือ การบังคับใช้กฎหมายในการควบคุมทางสังคม Engineering คือ การใช้บริการกิจกรรมการท่องเที่ยว โดยใช้เทคโนโลยีสารสนเทศมีส่วนร่วม และ Education คือ การให้ความรู้ ข้อมูลข่าวสารที่ถูกต้องครบถ้วน ผู้ที่เกี่ยวข้องทุกภาคส่วนจะได้ตระหนักและปฏิบัติตาม

อภิปรายผล

การวิจัยเรื่องยุทธศาสตร์เสริมอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวเพื่อพัฒนาเศรษฐกิจชุมชน ในเขตสามเหลี่ยมอันดามันข้างต้น จะเห็นว่าการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนนั้นต้องเป็นไปอย่างมีระบบ มีความสอดคล้องและสัมพันธ์เชื่อมโยงกัน เริ่มจากการกำหนดนโยบาย การวางแผน การบริหารจัดการด้านการท่องเที่ยวของภาครัฐ ที่จะต้องมุ่งส่งเสริมยุทธศาสตร์การพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนทางการท่องเที่ยว อันประกอบไปด้วย การพัฒนาท้องถิ่น การพัฒนาคุณภาพชีวิตและสิ่งแวดล้อม การพัฒนาเศรษฐกิจ การพัฒนาด้านการบริหาร การพัฒนาผลิตภัณฑ์ท่องเที่ยว การพัฒนาระบบมาตรฐานความปลอดภัย การพัฒนาตลาดและประชาสัมพันธ์ ทั้งนี้จะต้องตั้งอยู่บนพื้นฐานของความถูกต้องเป็นธรรมเป็นหลัก ไม่เห็นแก่ประโยชน์ของฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง อันจะนำมาซึ่งการยอมรับของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกฝ่าย ทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคท้องถิ่น ให้ทุกฝ่ายเป็นรู้สึกถึงการเป็นเจ้าของร่วมกัน เกิดความตระหนัก ห่วงแหน และภาคภูมิใจในแหล่งท่องเที่ยวต่างๆ ทำให้เกิดความร่วมมือจากทุกฝ่ายในการผลักดัน ส่งเสริม และสนับสนุน อันนำมาซึ่งการพัฒนาความรู้สู่ชุมชน เกิดการสร้างงานสร้างรายได้ พัฒนาคุณภาพชีวิตของคน ในชุมชนท้องถิ่น รวมถึงตัวนักท่องเที่ยวเองมีความพึงพอใจมากเพียงไร ซึ่งจะเป็นตัวชี้วัดว่านโยบาย ยุทธศาสตร์ต่างๆ สัมฤทธิ์ผลมากน้อยเพียงไร เกิดข้อบกพร่องที่จุดใด เพื่อจะนำไปปรับแก้ไขและพัฒนาต่อไป

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย กลุ่มจังหวัดสามเหลี่ยมอันดามันควรจัดตั้งองค์กรเครือข่าย การบริหารจัดการเชิงบูรณาการการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน ในลักษณะศูนย์บริการแบบเบ็ดเสร็จ (One-stop Service Center) คือมีรูปแบบการดำเนินงาน ปรึกษา วิสัยทัศน์ พันธกิจ เป้าหมายที่ชัดเจน โดยเฉพาะอย่างยิ่งให้มีคณะกรรมการบริหารงานกำกับดูแล และประสานงานที่มีระเบียบและกฎหมายรองรับอย่างถูกต้องซึ่งอาจจะออกมาในรูปของ ศูนย์ สมาคม หรือ ชมรม ตามความเหมาะสมแล้วแต่จะตกลงกันและเพื่อให้เกิดประโยชน์ในทางปฏิบัติ
2. ข้อเสนอแนะเชิงบริหารจัดการ ภาครัฐส่วนกลางและภาคเอกชน ตลอดจนชุมชน โดยมีการประสานความร่วมมือและสร้างความสมดุลของกระบวนการมีส่วนร่วมในการพัฒนาและการดำรงรักษาคุณค่าของสิ่งแวดล้อม มีบทบาทในการสนับสนุนการประชาสัมพันธ์และการตลาด เพื่อสร้างความมั่นใจ และความภาคภูมิใจให้กับชุมชน โดยส่งเสริมและสนับสนุนการอบรมให้ความรู้ด้านการท่องเที่ยวให้แก่ชุมชนอย่างต่อเนื่อง
3. ข้อเสนอแนะในการศึกษาวิจัยในโอกาสต่อไป ในเขตสามเหลี่ยมอันดามัน มีโครงการพระราชดำริจำนวนมากที่สามารถนำมาใช้ในการศึกษาเรียนรู้ และเป็นแหล่งท่องเที่ยวทางเลือกใหม่ได้ หากทำวิจัยเรื่องโครงการพระราชดำริเพื่อการท่องเที่ยวจะเป็นแนวทางเผยแพร่ชื่อเสียงเกียรติคุณ และพระราชกรณียกิจที่สำคัญของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ ให้เยาวชนและนักท่องเที่ยวต่างชาติให้ทราบและเข้าใจแนวทางการดำเนินงานของพระองค์ ในภูมิภาคต่างๆ ของประเทศไทยมีอุทยานแห่งชาติที่มีป่าไม้ สัตว์ป่านานาชนิด ความอุดมสมบูรณ์ และความหลากหลายทางชีวภาพ ควรมีการวิจัยการบริหารจัดการอุทยานแห่งชาติเพื่อการท่องเที่ยวจะทำให้เกิดความตระหนักรู้ ห่วงแหนและภาคภูมิใจในทรัพยากรของชาติเพิ่มพูนมากขึ้น ภูมิภาคตะวันออกกลางมีแนวโน้มสนใจมาท่องเที่ยวในประเทศไทยเพิ่มมากขึ้น จึงควรศึกษาวิจัยด้านอาหารฮาลาลเพื่อการท่องเที่ยว ซึ่งประเทศไทยอุดมสมบูรณ์ด้วยพืชพรรณ ธัญญาหาร สามารถจัดการการท่องเที่ยวในฐานะที่เป็นครัวโลกได้ จึงควรมีการวิจัยพฤติกรรมของนักท่องเที่ยวกลุ่มเป้าหมายที่มาจากประเทศที่นับถือศาสนาอิสลามซึ่งมีเป็นจำนวนมาก จึงเป็นโอกาสในการศึกษาเพื่อรองรับการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนอีกด้านหนึ่งในอนาคต

เอกสารอ้างอิง

- เทิดชาย ช่วยบำรุง. (2552). บทบาทขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นกับการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน
บนฐานแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง. นนทบุรี : สถาบันพระปกเกล้า.
- บุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา. (2542). การวางแผนพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน. เชียงใหม่ : มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- _____. (2548). อุตสาหกรรมการท่องเที่ยว. กรุงเทพฯ : เพรส แอนด์ ดีไซน์.